

kakšen je bil? — Pri nas je navada, da poštni hlapci le vozijo; po drugih krajih pa tudi nosijo ali pa jezdarijo, kakor vidite iz prvega stavka drugega dela. Kaj je poštni hlapec zapazivši nesrečnega dečka naredil? — Zakaj ni dečku poštni hlapec pomagal, ali ga pa seboj vzal? — Ali veste za kako strašno hišo? — Zakaj se ji tako pravi? — Kaj so poštnemu hlapcu odgovorili možje? — Kakšnega človeka nesreča ali nevarnost svojega bližnjega nič ne gane in se mu nesrečnež kar nič ne smili? Takemu pravimo terdoserénež, tudi neusmiljenec ali neobčutnež! Ali so bili v stražni hiši vsi tako terdoserčni? — kdo ne? — Kaj je ta dobri človek notri delal? — Kdo je dninar? — Kaj je dninar potem naredil zvedši o dečkovi nesreči? — Ali je bilo to že vse, kar mu je dninar dobrega storil? — (Tukaj naj učitelj podučí učence, „kaj je storiti, kedar človek zmerzne“, kar je pisal „Tovarš“ v 5. tečaju 20. listu, 15. oktobra str. 315.—316.)? — Koljko časa je dninar dečku še dobrote skazoval? — Ali se mu je zato deček kaj zahvalil? — Kako je to v povesti zapisano? — Kaj nam kaže ta berilni spis? — V katerem stavku je zbrana poglavitna misel? — Povej vse, kar veš od rokodelskega dečka! Rokodelski deček je bil pobožen in bogaboječ, ker je v potrebi molil in se Bogá spominjal. Svojo mater je ljubil in ji je bil hvaležen. Posnami to iz berilnega spisa! Poštni hlapec je bil usmiljen, ker se mu je deček smilil; da ga je le zagledal, si je vse prizadeval, ga rešiti in mu pomagati. Kako je to v spisu zapisano? — Dninar je bil tudi usmiljen in postréžljiv; da je le zvedil o nesrečnem dečku, mu je hitel pomagat, in dasiravno sam ubog in reven, je vendar ž njim delil hrano in gorkoto, da je deček popolnoma ozdravil. Poišči to v spisu!

Drugi so bili neusmiljeni in neobčutni; kako se to v povesti pri-poveduje? Kteri rokodelci skerbé za našo obleko? — za stanovanje? — Ktero orodje ima čevljar? — ktero mizar? — Kaj izdeljuje ključavničar? kaj zidar? — Kteri so letni časi? — Ktere praznike obhajamo po zimi? ktere spomladi? — Imenujte nektera večja mesta? — nekatere dežele! Kakšna je pot? kakšno vreme? kakšna obleka? — kakšni otroci? — Kaj dela hlapec, deček, dninar, učenec? Povejte sedaj vse, kar veste, od rokodelskega dečka? Popišite poštnega hlapca! Zapišite, kako je poštni hlapec naznanil nesrečo v stražni hiši! Povejte povest od usmiljenega Samarijana! Ali si ste te dve povesti kaj podobne? Zapišite, kako je dninar že zdravemu dečku naznanil njegov nevarni stan. Naredite pismo, v katerem je deček naznanil prestalo nevarnost svoji materi! Povejte, kako se je deček poslovlivši se od dninarja, njemu zahvaljeval! i. t. d.

Govekar.

Novice.

Marski deželni odbor je razpisal 600 gold. darila za naj boljši spis v domačem jeziku, kako naj se podučuje gospodarstvu. Knjiga ta je namenjena učiteljskim pripravnikom. — Lep zgled vsem drugim deželnim odborom.

V Inšpruku je mestna gosposka razglasila resni ukaz, v katerem vsem dečkom v malih in glavnih šolah pa tudi v nedeljskih šolah ojstro prepoveduje tobak kaditi ali piti. — Tudi lep zgled marsikteri srenji.

Iz Celovoa. Preč. g. Grega Jäger pride za profesorja katehete in pedagogike in za kateheta normalnih šol v Celovec.

Iz pod Ljubelja na Gorenškem. (Učiteljski zbor v Kra nji.) Tega učiteljskega zbora, ki je bil 11. sept. t. l., vdeleževali so se vsi učitelji kranjske dekanije, razun starega učitelja iz Šentjurja in cerkljanskega podučitelja. Ker sta nas pa dva stranska učitelja (eden iz Verhnike, drugi pa iz Istrije) počastila, nas je bilo vendar le precej lepo število, ako rečem 17 učiteljev in dva gosp. vodja. — Zbor se je pričel ob 9. uri dopoldne v šolskem poslopji pod vodstvom preč. gosp. dekana; ker so nas pa omenjeni gospod zbog nekega opravka že čez četert ure morali zapustiti, namestoval jih je čast. gosp. M. Lázár, vodja kranjske glavne šole, ki je pravi prijatelj ljudskih učiteljev. Zbor se je pričel najpred s pesmijo „Po jezeru“, pri kateri so se učitelji dobro odlikovali in tudi pokazali, da imajo prijetna in izurjena gerla za petje. Potem so se reševala vprašanja, ki je je razpisal preč. knezošk. konzistorij 21. marca s št. ³⁶⁰/₇₀ t. l. (glej Tovaršev list 9!) — Vsaki učitelj je moral najpred svojo pismeno rešitvo na mizo položiti, kjer se je pokazalo, da so te vprašanja vsi učitelji po tirjatvah preč. konzistorija tudi pismeno odgovarjali. Samo dva, ali, ako se ne motim, trije niso prinesli pismenih rešitev. Nočem tu omenjati njih imen v sramoto, samo toliko moram pa pristaviti, naj bi se v prihodnje kaj takega več ne zgodilo, ker z enako lenobo se mladi učitelji na kmetih le pohujšujejo, sosebno, ako jim učitelji glavnih šol ne dajejo lepega in dobrega zgleda. — Vsaki učitelj dobi potem svojo napisano nalogo zopet v roke, da izdelek vsaj enega vprašanja glasno prebere; drugi smo poslušali in izrazovali svoje misli. Misel, ktero je nas večina poterdila, je bila zapisana v zapisnik.

Pervo vprašanje, namreč: Naj se ob kratkem, pa vendar popolnoma razloži, kaj ima učitelj opraviti pri obdelovanji razširjenega stavka i. t. d., je več učiteljev prav dobro rešilo, vendar pa je izdelek tega vprašanja, ki ga je po slovenski izdelal g. Ivan Tomšič najbolj dopadel, in se od vseh učiteljev kot najboljši izdelek poterdil. Tudi g. Knific, ki je jedro vseh odgovorov prav dobro ponavljal, je pri tem vprašanji posebno na primerjenih zgledih razlagal, kako naj se razširjeni stavek pojasnuje, kako naj se pri podučevanji sintetična pot hodi pri spraševanji pa analitično postopa, in je tudi med razne navedene zglede mnogo razločkov med obema jezikoma vpletal.

O drugem vprašanji, ki zadeva vspešna vodila pri poduku v pisanji, je bilo veliko in pa različnih misli. Skorej vsaki je to vprašanje po svojih najboljših mislih, tedaj različno od drugih izdelal. To je tudi prav. „Quot homines, tot sententiae“, pravi latinska prislovica. Eni so zahtevali, naj bi se gosp. Lesarjevi sešitki zaverгли, ker svojega pravega namena ne dosežajo, — drugi zopet, naj bi se ti zvezki pre naredili takó, da bi predpisa ne bilo v prvi naj zgornji verstici, kajti otroci na ta način le pretežko zadenejo v drugih verstah pis-

menkam odmerjeni prestor. Da bi se ta reč otrokom polajšala, navsetuje g. Cebin, da bi se mesto v zgornjo raji v vsako verstico na sešitkih zapisala ena sama beseda ali pa pismenka, ktero bi potem otroci dalje po tej verstki pisali. Gosp. Trojar je predlagal, naj bi se predpisi na sešitkih sestavili po alfabetičnem redu takó, da bi se otroci berž ko moč naučili pismaña pisati, in da bi tako kmali zapisovali razne misli in besede na pamet. Omenilo se je še na dalje, naj bi se vaje v pisanji ravnale po vajah v branji, ki se nahajajo v „Abecedniku“ in po tem redu naj bi se tudi sestavili sešitki. G. Lesarjevi sešitki naj se pa ohranijo in rabijo tako dolgo, dokler ne bomo kaj boljega imeli; to čas naj se pa na lepo černo tablo primerno spisani predpisi večkrat spreminjajo postopaje od ložjega do težjega. Naposled se je še reklo, da, ker imajo učitelji pri pisanji razna vodila, morali bi tudi imet razne sešitke, kakor je imajo po drugih deželah. Naprosil se je g. Vavken naj bi on sestavil sešitke po berilnih vajah, ali pa takó, da bi imeli otroci v vsaki verstki primerno besedo, in naj bi te sešitke tudi on založil, kar je g. Vavken tudi obljubil, ako bi potem le učitelji skerbili, da bi se prodajalo domače, ne pa tuje blagó.

Tretje vprašanje: Namesti česa so sedanje spisnice (Fleisshefte), kaj naj se v nje piše itd., odgovorila je večina učiteljev skorej enako, iz česar se je videlo, da so učitelji pri rešitvi tega vprašanja dokaj premišljevali in vsi skupaj pravo zadeli. Kar naloge za spisnice zadeva, se je reklo, da naj se vse naloge lepo popravljajo, pomote povedó in na šolski tabli pred očmi vseh učencev popravljajo; pod vsako nalogo naj tudi učitelj zasluženi red zapiše, ker to učence posebno k marljivosti spodbada. Spisujejo pa se naj za življenje potrebne reči, ki šolski nauk pojasnujejo in učencem in staršem koristijo, ter jim še v poznejih letih veselje delajo. — Sosebno je dopadel spis g. Sajeta, ki pravi, naj bi otroci v spisnice tudi kaj o sadjereji spisovali; lepo pisane spisnice otroci hranijo, in je večkrat še imajo v poznejih letih. Ako se bi tedaj važne in koristne reči v nje spisovale, bi marsikteremu tudi še pozneje mnogo koristile.

Četerto vprašanje, kako naj učitelj katehetu pomaga, da otroci keršanski nauk razumejo po umu in sercu in da ga ohranijo v spominu, razvozlali so učitelji različno in dobro. Nobena misel se ni zaverгла, kajti vse so bile izverstne in sebranim učiteljem koristne. G. Vavken-ov spis, ki omenja, naj bi se v vsaki šoli nežna mladina zapisala v društvo sv. Mohora, je bil z občno pohvalo sprejet. G. Kuffic je omenil, da ima vsaki učitelj dosti prilike pri berilih, pri lepopisji, številkanji, petji itd., da obrača pozornost učencev na verske resnice. — Čast. g. Janez Juvan, vodja teržiške glavne šole, je pokazal bolj za katehete, kako se po prav lahki poti podučuje v keršanskem nauku, posebno pri učencih, ki še ne znajo urno brati; ta pot, po kateri se otroci učó igraje najpotrebniših nauk iz katekizma, je vsem učiteljem zelo dopadla. —

Rešitve zastavljenih konzistornih vprašanj bile so vočidel v lahko umevnem slovenskem jeziku pisane; nekteri so pa nekaj tudi po nemški odgovorili. — Po končanem zboru so učitelji še eno slovensko zapeli, in potem so nas peljali rodoljubni g. M. Lázar v gostivnico

domačega in dobrovoljnega očeta Jahača, kjer smo kosili, in sicer tako, da učitelji malokdaj tako. Tu se je verstila napitnica za napitnico, najpred čast. g. dekanu, kterega pa ni bilo pri nas, potem pa drugim prednikom in prijatnom šolske mladine. Posebno se je prikupil g. Kuifc s svojimi slovenskimi dobrovoljkami, kterih je celo zbirko nalašč saboj prinesel in ž njimi veselo učiteljsko družbo navduševal in prav dostojno kratkočasil. To se vé, da mila in krasna pesmica „Kje dom je moj“, ki jo je pel g. Vavken, prekosila je vse druge mične pesmice. —

Ker so blagi g. dekan, kteremu se vsi učitelji tukaj serčno zahvaljujemo, pijačo plačali in še neki drugi gospod precej velik kos plačila na se prevzel, je ostalim učiteljem veseli in dobri obed le kaj malo stroškov prizadjal. — Tako smo končali letošnjo učiteljsko skupščino s serčno željo, da bi jo vsako leto še vspešneje obhajali, kar se bode tudi gotovo zgodilo, ako bomo skupno in v pravi prijateljski zvezi delali v svoje lastno izobraževanje in na korist naših ljudskih učilnic. Skorej vsaka skupščina ima svoj letni zbor, in mi učitelji ne bi ga imeli! „Viribus unitis“ naj velja tudi nam učiteljem, kajti kakor v natornem, ravno takó se tudi v duševnem človeškem življenji le z združenimi močmi doseže veliko dobrega. — é.

Iz Ternovega na Notranjskem. (Šolske preskušnje — učiteljski zbor — nova šola — šolska drevesnica in bukvarnica). Zavoljo vojskinega hrupa, ki je iz sosednih krajev donel do nas, smo v našej dekaniji šolske preskušnje imeli nekoliko dni pred ko druga leta. Tudi meni je bila prilžnost dana vdeleževati se teh preskušenj, torej zamorem tu o njih nekoliko besed spregovoriti. Poslušavci so bili z napredkom šolarjev sploh prav zadovoljni, ker so otroci šole še precej marljivo obiskovali in se veliko lepega in koristnega za življenje naučili. Keršanski nauk, branje, številjenje, slovnica in spisje — se vé da vse v lepi, čisti slovenščini — se je po naših učilnicah s prav dobrim vspehom razlagalo, in otroci so pri spraševanju odgovarjali, da je bilo veselje. Povsod so po preskušnji učenci tudi zapeli eno ali dve lepi pesmici in poslušavce s tem zelo razveselili. To je kaj hvale vredno, da se naša mladina v nježnih letih vadi v lepem poštenem petji, kajt le tako bojo zginile tiste ostudne in umazane popevke, ki jih po naših soseskah pogostoma popevajo razujzdani ponočnjaki. Veselilo nas je tudi, da se je sadjereja po vseh šolah vpeljala. Gotovo bo ta nauk veliko koristil in v ljudeh veselje obudil do reje sadnega drevja. Naj mi nezamerijo gospodje učitelji, da jih pri tej prilžnosti na nekaj opazne storim, in to je, da so otroci sim ter tje pretiho in premertvo, — ée so tudi dobre znali — na vprašanja odgovarjali. Temu je pogostoma vzrok, da sam učenik premalo življenja svojim naukom vdihne, in da pretiho in premertvo otrokom dotične nauke razlaga. Gotova je resnica, da učeniku, kteri v šoli glasno govori, tudi otroci večidel glasno in razumljivo odgovarjajo. —

Ko so bile po vseh šolah našega okraja skušnje doversene, smo imeli v Ternovem pri preč. gospodu dekanu učiteljski zbor. Na pohvalo gospod učiteljem bodi rečeno, da so se zbora vsi vdeležili in seboj prinesli pismene odgovore v slovenskem (nekoliko tudi v nem-

škem) jeziku izdelane na znana vprašanja preč. knezoškofijskega konzistorija. Razun teh vprašanj se je še mnogo praktičnega pogovarjalo, n. pr. o nepraktičnosti in nepotrebnosti nauka nemškega jezika v kmečkih šolah, o rabi železnih peres pri pisanji, o učenju sadjereje in sviloreje, o kmetijstvu itd. — Pri obedu, kterega smo po posvetovanju imeli pri gosp. dekanu, so g. g. učitelji še nekoliko poštenih pesem zapeli. Vsi, ki so se zbora vdeleževali, so zapustili hišo gosp. dekanovo veseli in živo prepričani, kako koristni so učiteljem in katehetom učeniški zbori. — Za vedno smo vzeli letos slovó od stare, slabe šole, ker o vseh svetih se bo šola začela v novem veličastnem šolskem poslopji, ki stane ternovsko faro blizo 10.000 gl. — Šolske sobe so značne, svitile in velike, da jim jih menda v vsej škofiji ne bo para. Za šolo je lep prostor za drevesnico. Stara drevesnica se bo skor gotovo na ta prostor preselila, ker bo tu bliže šole in na boljšem mestu. Po smerti gosp. duh. pomočnika J. Hlebša je naša šola podedovala dokaj lepih bukev. Nekaj se je še kupilo, nekaj darovalo, in zdaj ima že polno omaro prav izvrstnih bukev; tudi ona, ki je dosedaj v kotu stare šole skoraj pozabljena tičala, bo našla v novi šoli častno mesto. Večim otrokom, posebno nedeljskim, se bojo bukke izposojevale, da se prava kersanska omika širi med milim slovenskim narodom. Da si mi zdrav, ljubi „Tovars!“ B—c.

Z Vašč. Morda ga še ni bilo dopisa, v „Tovarsu“ iz naših hribov, pa vzrok je lahek, kajti malo zanimivega se pripeti tukaj. Pisal bi sicer mnogo in o marsikteri reči, pa namenil sem samo naznaniti veseli dan, kateri je bil zelo zanimiv za tukajšnjo mladost, kakor tudi za vso faro. — 3. preteč. m. smo imeli tukaj šolsko spraševanje, h kteremu so prišli tudi občeno spoštovani gosp. dekan Toman. Veselo jih je sprejela šolska mladost. Pred skušnjo se je snidila mladina v cerkev k sv. maši, po maši se je pela zahvalna pesem, kakor je že navada, in potem se je pričelo spraševanje. V resnici moram reči, da so otroci izvrstno odgovarjali, sicer tako, da so bili odgovori všeč vsem poslušavcem. Tukajšnji učitelj g. Lovre Veber se veliko trudi z otroci. Nekaj mi vendar serce teži, kar bi rad povedal, in to je, da se je na nauk v kmetovanji in sadjereji čisto pozabilo, kajti v naših hriboh bi bilo to zelo pristojno in koristno. Že lega kraja je tako vstvarjena, da naši kmetje se živé le samo s poljem, živinorejo in sadjerejo, zatorej pozor tudi v tej zadevi! Sej je bilo že tudi v „Tovarsu“ veliko veliko govorjenja v tej zadevi; mislim, da bo vendar enkrat dobra beseda dobila rodovitnen kraj. Upamo, da bo tudi drugo leto pri nas v tej zadevi drugače. Da se je pa vse drugo pri spraševanji izšlo po volji, priča je bila, da so g. dekan učence očitno pohvalili. Rekli so, da jih zelo veseli, da učenci tako dobro odgovarjajo; spodbujevali so jih tudi, da naj še dalje tako stanovitni ostanejo, in si za vselej nauke v svojem sercu ohranijo, pa tudi nikdar ne zabijo, da šola je prvi stebler, kteri ohrani človeštvo pred padcem, sej že znani prigovor pravi: „Kar se človek mlad nauči, zna tudi v starosti“. V resnici so naš gospod dekan pravi šolski prijatelj. Bog daj mladini mnogo takih prijateljev!

J. Vaški.

Iz Planine. 22. preteč. m. smo pokopali tukajšnjega verlega mladega učitelja M. Tomca, ki je za hudo boleznijo nagloma umrl. Rajniki je bil priserčni prijatelj domači mladini, izversten pevec in orglavec in zvest domoljub, ktereга ne bomo nikdar pozabili. Bog mu daj večni raj!

Iz Idrije. Ker je po ukazu slavne c. k. dež. vlade 5. oktobra p. l. št. 11240 začasna šola za pripravnike na c. k. glavni šoli v Idrii konec šolskega leta 1866. jenjala, se tu pripravniki ne bodo več sprejemali.

Iz Ljubljane. „Slovenska Matica“ je svojim udom (kterih številno je sedaj že čez 1000) zopet poslala tri lepe, podučne knjige, in sicer: „Vojvodstvo Kranjsko“, „Vojvodstvo Koroško“, po spisu Jož. Erbena in „Národní Koledar“ in letopis za l. 1867. Učitelji, rodoljubi! širite vsaki po svojem kraji to za národ toliko koristno društvo!

— Tudi je prišel na svitlo IV. zvezek „Čitavnice“, ki jo izdaja dr. Iv. Geršak. Veliko podučivnega berila je v tem snopiču za vsakega bravca, posebno pa za učitelje, ker jim ponuja mnogo blagá za šolsko in domačo rabo. Veljá le 50 kr. Kdor jo kupi, mu ne bo žal.

— Iz zapuščine slavnega rajnkega Riharja je prišel na dan zopet nov zvezek družinskih pesem, ki se imenujejo „Národní napjevi“, in jih je 15, eden lepši od drugega, n. pr.: „Noč na blejskem jezeru“, „Delapust“, „V logu domačem“, „Mlatiči“ i. t. d. Priporočamo jih vsem učiteljem, pevcem in pevkam in vsem slovenskim čitavnicam. Dobivajo se, kakor vsi drugi Riharjevi napjevi, pri sestri (v seminišču) rajnkega skladatelja.

— Pri naznanjenem učiteljskem spraševanju 25. in 26. preteč. m. so bili trije učitelji.

— Vse očitne šole v Ljubljani, to je, gimnazija in realka, normalka s pripravnišnico, ursulinarska in glavna mestna šola pri sv. Jakopu se bodo začele 3. novembra t. l.; 29. t. m. naj se pa učenci zglasujejo. — Tudi gimnazija in glavna šola v Novem mestu in spodnja gimnazija in glavna šola v Kranji se začnejo 3. prih. m.

Premembe v učiteljskem stanu.

G. Matej Germ. učitelj v Planini pri Vipavi, gre v Adlešice; na njegovo mesto v Planino pa gre g. Jan. Gantar, učitelj v Adlešicah. — G. Lovro Sadar, učitelj v glavni deški šoli v Loki, je dobil službo 2. učitelja v ravno tej šoli, njegovo mesto — služba 3. učitelja — pa je razpisana. — G. Matej Tomc, učitelj v Planini je umrl. R. l. P.!

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Natiskar in založnik:
Jož. Rudolf Millo.